

PRIVATIZACIJA DRUŠTVA

PRIVODIMO kraju objavljivanje izvoda iz predavanja Aleksandra Dende o mogućim izlazima iz potpune blokade preduzetništva u Srbiji danas. Za kraj u sledećem broju ostaje još „samo“ ocena sredstava potrebnih za realizaciju.

Pogleda na društvene borbe u doba privatizacije daju nam bivši radnik obezbeđenja Trudbenik gradnje Ivan Ristić i aktivista Dragomir Olujić.

O borbi radnika Trudbenik gradnje je za proteklih pet godina puno toga napisano, svedočeno, analizirano. Novina u današnjem pogledu je prilika da vidimo drugove koji su tokom štrajka bili „sa one strane“ – radnike fabričkog obezbeđenja. Ne objavujemo tekst Ivana Ristića zbog pukog „saslušanja druge strane“, već da bi smo još jednom, opet i ponovo naglasili da su barijere i „strane“ koje je privatizacija stvorila u društvu potpuna laž, sredstvo da se otupi otpor privatizaciji, i ništa više.

Dragomir Olujić traži izvinjenje za privatizaciju i prodaju antifašističke borbe u Drugom svetskom ratu.

Privatizacija društva je tema razgovora u petak u 18.00.

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

BEZ POZNAVANJA ISTORIJE NEMA NI BUDUĆNOSTI

NA početku želim da kažem da imam veliku čast i obaveznu da iznesem svoje iskustvo i mišljenje o događajima u vezi sa privatizacijom Trudbenika, preduzeća sa bogatom istorijom koje danas više ne postoji. Trudbenik je osnovan odlukom Savezne Vlade od 1. aprila 1947. godine kao Savezno građevinsko preduzeće. Kroz istoriju Trudbenika prodefilovalo je na desetine hiljada radnika, iza kojih je ostalo na hiljade objekata u SFRJ i inostranstvu (Sovjetskom savezu, Rusiji, Nemačkoj, Poljskoj, Čehoslovačkoj, Iraku i dr).

Trudbenik i njegovi radnici su tokom devedesetih godina delili sudbinu bivše SFRJ, raspad zemlje, rat, sankcije. Bilo nam je otežano poslovanje kako u zemlji tako i inostranstvu, a i po neki loši potezi rukovodstva Trudbenika izazivali su dodatne probleme i doveli do čestih promena čelnih ljudi firme, što je onda stvaralo dalje probleme – konfuziju u poslovnoj politici i podele unutar preduzeća.

Posle petooktobarskih promena, 2000. godine uz saglasnost Vlade ulazi se polako u novo organizovanje preduzeća, a po nalogu tadašnjeg Ministra privrede Aleksandra Vlahovića. Novembra 2001. godine počinje „reorganizacija“, to jest rasparčavanje KMG Trudbenika, razbijanje proizvodne celine i prodaja na komade. Prvo preduzeće koje nastaje na ovakav način je fabrika betonskih elemenata Mirko Tomić iz Stalaca, a 2003. godine formira se i Trudbenik gradnja, u koju ulazi najveći i najbolji deo kako imovine, osnovnih sredstava, tako i najkvalitetnijih radnika, kako bi ova preduzeća pripremili za „privatizaciju“.

Prodajom Trudbenik granje 28. marta 2008. godine novi vlasnik postaje beogradsko preduzeće Monterra. Od samog početka novi vlasnik vršio je pritisak na zaposlene u Trudbenik gradnji da se odreknu prava iz kupoprodajnog ugovora i stečenih prava iz perioda kada je Trudbenik bio celovito društveno preduzeće. Zaposleni su prebacivani u Monterru, a mi koji smo radili u obezbeđenju prebacivani su na Monterrinu povezanu firmu Mont finiš (Dragan Kopčalić je suvlasnik u oba preduzeća). Onima koji su živeli u smeštajnim kapacitetima u Bloku 70, na Konjarmiku i u Krnjači prčeno je otkazima ukoliko se sami „dobrovoljno“ ne isele.

Od 25 radnika koji su radili u službi obezbeđenja Trudbenik gradnje, nas šest je prihvatilo predlog Monterre da pređemo u službu obezbeđenja njene povezanu firmu Mont finiš. Kako je izgledalo to naše „prihvatanje“ predloga vlasnika? Prvo su nam objasnili da Monterra i Mont finiš još od pre privatizacije imaju Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, po kom za Monterru poslove obezbeđenja radi Mont finiš, i da sada svoj posao možemo da radimo jedino ako pređemo u Mont finiš. Meni je kao alternativa bilo ponudeno da preuzmem da vodim magacin u Trudbenik gradnji. Kada sam prihvatio ovu alternativu, jer nisam želeo da napustim Turdbenik, ispotalavilo se da magacin uopšte nije popisan, i da ne znam šta preuzimam. Tražio sam da napravimo komisiju koja bi pre mog preuzimanja dužnosti popisala magacin, ali vlasnik to nije prihvatio, tako da sam na kraju ja „prihvatio“ da pređem u Mont finiš.

Početkom 2009. godine počele su da kasne plate, a krajem avgusta, ili početkom septembra 2009. godine direktor Mont finiša Ilija Đorđević raskida Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, koji je regulisao obezbeđenje Monterre i Trudbenik gradnje. Jedan od glavnih razloga raskida ovog ugovora je i štrajk koji je u među-

vremenu buknuo u Trudbenik gradnji. Naime, radnici Mont finiša koji su obezbeđivali Trudbenik gradnju bili su bivši radnici Trudbenik gradnje. Već prvog dana štrajka među nama je došlo do komešanja – da li da se priključimo štrajku svojih dojučerašnjih kolega, koji se odvijao tu pred nama, ili da nastavio da „štitimo“ fabrički krug od njih. Monterra je zaključila da smo nepouzdati za njen rat sa štrajkačima i uvela novo obezbeđenje u Trudbenik, privatnu agenciju za obezbeđenje Ulima line-a protect team (ULPT), vlasnika Dragana Babića.

Dogovorom između Mont finiša i ULPT-a, sa kojim su se saglasili Monterra i Trudbenik gradnja, nastaje novi Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji između ova četiri subjekta, koji je zaključen 1. septembra 2009. godine. Prema navedenom Ugovoru, u Članu 4. ULPT je sa preuzimanjem poslova istovremeno pružio i zaposlene radnike obezbeđenja iz Mont finiša. U Članu 5 ULPT se obavezuje da će uplatiti 25.000 evra u dinarskoj protivrednosti na račun Mont finiša.

Manji deo obaveza Monterre i Trudbenika za poslove obezbeđenja prema ULPT-u realizovan je u novcu, a veći deo, 70% preko kompenzacije. Na osnovu našeg rada, koji nam nikada nije platio, ULPT je tako postao vlasnik tri stana koje su gradili Monterra i Trudbenik gradnja – u Južnom bulevaru, Belvilu i na Mirirjevu, i oko 250 tona otpada.

Ja sam tada tražio da se umesto prelaska u novu firmu vratim u Trudbenik, ali mi nisu dozvolili.

U periodu od 1. septembra 2009. godine do 25. maja 2011. godine, oko 200 radnika ULPT-a preživelo je finansijsku katastrofu. Nikada nismo dobili ni jedan dinar zarade preko računa, ono malo što nam je isplaćeno bilo je „na ruke“. Od 2010. godine počeli smo i da obračamo državnim organima za pomoć, ali se malo šta promenilo. Pisali smo Ministarstvu rada, Ministarstvu finansija, Agenciji za borbu protiv korupcije, Savetu za borbu protiv korupcije... Ako bi smo od nekoga i dobili odgovor, u njemu je pisalo da nisu oni nadležni, nego neka druga institucija.

Imamo dve izvršne sudske presude za neisplaćene zarade i doprinose za rad u ULPT-u, ukupno skoro tri godine. Prva je iz polovine 2011, a druga iz početka 2012. godine. Ni jednu ne možemo da naplatimo.

Pre dve godine, 2012. godine, išao sam zajedno sa drugim kolegama na poziv inspektora Poreske policije na Voždovcu da dam izjavu o neizvršavanju obaveza ULPT-a prema nama. Predmet razgovora je bio čitav naš put od Trudbenika preko Mont finiša do ULPT-a, kako se to odvijalo i na osnovu koje dokumentacije smo mi i poslovi obezbeđenja prelazili sa firme na firmu. Na kraju je inspektorica pozvala i advokaticu koja zastupa mene i još oko četrdeset kolega da i ona da izjavu o sporovima koje vodimo za neisplaćene zarade i doprinose, o isplati zarada „na ruke“ i drugim nepravilnostima. Advokatica je dostavila svu dokumentaciju, između ostalog i dokaze da je u periodu 1. januara 2009. do 25. maja 2011. godine, dok nama nisu uplaćivane ni zarade ni doprinosi, sa računa ULPT-a podignuto 76 miliona dinara. Kad je Poreska policija završila istragu predmet je predala tužilaštvu. Mi smo preko advokata pokušali da dobijemo informaciju o statusu ovog predmeta, ali Republičko tužilaštvo do danas nije našlo za shodno da nam odgovori.

Da bi izbegao izvršenje po presudama u našu korist, vlasnik ULPT-a Dragan Babić je sve poslove i radnike ove firme preneo na novoosnovanu agenciju VIP

za samoobrazovanje

Riliten

uciteljneznalica.org **društvena pitanja**

Imenovati TO ratom

KOBRA SECURITY. U tom preduzeću Babić je formalno samo direktor, vlasnik je drugi čovek. Mehanizmi skrivanja vlasničkih odnosa u Srbiji su neuhvatljivi, niti mogu niti hoću da se time bavim. Znam samo da je po stanju na terenu VIP KOBRA SECURITY po svemu naslednik ULPT-a.

Nasledila je sve, osim dugova prema zaposlenima.

Kolega i ja smo 2013. godine podneli Poreskoj policiji prijavu za kon-

trolo rada i poslovanja agencije VIP KOBRA SECURITY, ali ni na to nikada nismo dobili odgovor.

Ja i moje kolege sada nemamo kud osim da pravdu potražimo pred Evropskim sudom za ljudska prava. Ne znamo da li nas tamo zaista čeka efikasniji i pravedniji sistem nego ovde.

Ivan Ristić, bivši radnik obezbeđenja Trudbenik gradnje •

Serija okruglih stolova

RADNICI I POLITIKA IX sesija

Petak 24. oktobar 2014. godine u 18:00 h

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

Resavska 21, stan br. 5, Beograd

Učitelj neznalica i njegovi komiteti vas poziva na *deveti* u seriji okruglih stolova *Radnici i politika*, na temu:

PRIVATIZACIJA DRUŠTVA

Prošlog petka smo najavili opširan razgovor o privatizaciji, ali smo zbog kompleksnosti teme stigli da razgovaramo samo o različitim načinima razumevanja privatizacije u privredi.

Na ovom okruglom stolu nastavljamo tamo gde smo stali prošlog petka. Kao što smo istakli u prethodnoj najavi:

„Međutim, nakon što razjasnimo ovu razliku, tek tada počinju problemi, jer jedno je prodaja društvene i državne imovine u privredi koju sprovodi državni aparat u skladu, ili „neskladu“ sa pozitivnim propisima, a nešto sasvim drugo pojam i proces privatizacije koji se još od vremena SFRJ formalno i neformalno odvijaju na svim nivoima društva i nad svim oblicima društvenih dobara, ne samo u privredi već i u obrazovanju, zdravstvu, kulturi, medijama, civilnom sektoru, pa sve do privatizacije vlasti od strane političkih partija i državnih službi. Nema sumnje da se ova dva procesa višestruko prepliću, nadopunjuju, međusobno podstiču i priskakuju u pomoć kad onaj drugi posustane, ali da bi smo razumeli taj odnos i izumeli kako da uklonimo njegovu malignu vladavinu nad našim životima, moramo razjasniti da se radi o dva različita procesa.“

U proces privatizacije prekopiran je i učitani kapitalistički i neoliberalni model bez kritike te ideologije i bez pitanja o društvenoj ceni sprovođenja tog modela. U privredi se glavna borba vodila, i još uvek se vodi oko prava za upravljanje, kroz radničko akcionarstvo, ili kroz otpor prema prodaji vlasništva pojedinačnim vlasnicima (da fabrika ostane državna). Kada otvrimo pitanje simboličkog kapitala u društvu se stvara nelagodnost u formi borbe za besplatno obrazovanje i žalbi na nedostupnost prvosauda, zdravstva i kulture, kontrole medija i civilnog sektora.

U SFRJ privatizacija je sa jedne strane počela stvaranjem i

ovlašćivanjem sloja ljudi koji su na osnovu ratnog doprinosa, partijske lojalnosti, ali i stručnosti stekli pravo za upravljanje mimo sistema radničkog samoupravljanja, i sa druge strane otuđenjem partije baš od tih ljudi – radnika – u ime kojih je vladala. Ipak, horizont radničke vlasti je zadržao proces privatizacije u ograničenoj formi i u vlasti direktora fabrike, a firme i državne/društvene ustanove su još uvek shvatanje kao društvene službe.

Sa formalnim prelaskom u kapitalizam, veoma brzo postupak privatizacije društva je završen. Znanje, stručnost i politička i ekonomska moć, iako su stečeni u društvenom sistemu SFRJ, ili „na budžetu“, smatraju se privatnim vlasništvom, za stvaranje privatnog profita, tako da se konstantno smanjuje prostor za postojanje društvenih institucija – u obrazovanju, zdravstvu, pravosuđu, kulturi, medijama itd. U skladu sa tim se i politička vlast smatra za privatnu svojину, otuđena je od glasačkog tela, to jest od građana. I civilni sektor je ostao samo monitor konkurencije među različitim vrstama i grupama navedenih privatnika.

Nastavljajući razgovor od prošle nedelje, ponovo konstituisemo i pitamo:

„U Srbiji nikada nije urađen obračun koliko je finansijskog i simboličkog kapitala izgubljeno u privatizaciji – od pada standarda života miliona ljudi, do smanjenja kvaliteta i kvantiteta kulturne produkcije, znanja i društvene solidarnosti. Jasno je da tajkuni u bilo kojoj oblasti neće sami od sebe pustiti kontrolu nad resursima i da ideologija koja nam poručuje: „Skupite se kao interesna grupa pojedince i konkuršite na slobodnom tržištu“ služi samo da otkri one koji nemaju pristup resursima zato što nemaju pristup resursima. Kako možemo stvoriti društvene odnose koji bi mogli da otmu sav društveni kapital nazad u društvene ruke?“

donator:

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION

partneri:

Izdavač:
Učitelj neznalica i njegovi komiteti
Urednik:
Ivan Zlatić
Dizajn i prelom:
Matija Medenica

PROGRAM UNAPREĐENJA KONKURENTNOSTI PREDUZETNIŠTVA, POSTOJEĆIH I NOVIH MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U SRBIJI DO 2025. (6)

Beograd, 20. oktobar 1944.

70 godina posle

TRAŽIM IZVINJENJE!

Otvoreno pismo SUBNOR-u Srbije i gospodi generalu Andriji Rašeti i pukovnicima Iliji Radakoviću i Milanu Žigiću

MOJA je mater bila Hrvatica, iz najuštaškijeg dela (ne samo) Hercegovine, radikalna katolkinja i praktična vernica, gotovo nepismena seljančica, a prvi put je videla sveta kad je kao partizanska kurirka odnela poštu u susednu partizansku jedinicu i tu srela mog oca, mladića iz popovske kuće, svršenog gimnazijalca i zamalo studenta, predratnog skojevca i ratnog komuniste, partizanskog oficira, dvostrukog begunca iz zarobljenštva, vozača prvog tenka iz sovjetske pomoći, kasnije instruktora na vojnoj akademiji... U našu kuću su do pre desetak godina dolazili njihovi prijatelji i drugovi iz čitave Jugoslavije, većinom partizanski borci!

Marinka Ameri je dubrovačka Italijanka, koja je 1941. godine, umesto na studije medicine u Padovi, otišla u partizane: „Ne dam naš Dubrovnik Italijanima!“ Marinka je bila jedini oficir JNA u kojega sam bio zaljubljen, i to sam joj javno rekao početkom 90-ih!

Prijatelj mog prijatelja Branislav Krstić, Sarajlija sa adresom u Beogradu, borac u stroju Prve proleterske brigade u Rudom 21. decembra 1941. i Kočin prijatelj, poznati arhitekta i autor sjajne monografije o jugoslovenskoj kulturnoj baštini, onomad je telefonom serio: „Čist horor, četnički vojvoda će u stavu mirno stajati pored zastave moje Prve prolerske brigade! Gde je Koča da to vidi!“

Narodno pozorište u Beogradu je 19. oktobra 1944. (konačno) oslobodio Bataljon „Garibaldi“, etnički čista italijanska partizanska jedinica! Kad su videli instrumente, kostime i kulise, Italijani su uz zvuke metaka i granata odigrali „Karmen“ i nije bilo boga da ih istera iz pozorišta dok nisu završili operu. Među njima je bio i Fabijan, najbolji ratni drug mog oca!

Među oslobodiocima Beograda je bio, i tu ostao zauvek, Milan Gajić, član prvog radničkog saveta na ovim prostorima, formiranog krajem avgusta i početkom septembra 1941. godine u Topionici antimona u Krupnju.

Ogromna većina mogih prijatelja su partizanska (i komunistička) deca iz cele Jugoslavije, od Sežane do Đevdellje i od Subotice do Dragaša! Ja i danas na levom reveru partizanske košulje nosim crvenu petokraku sa srpom i čekićem!

Gospodo iz SUBNOR-a Srbije i, posebno, generale Rašeta, pukovniče Radakoviću i pukovniče Žigiću, vi ste –

učestvovali u „službenom programu“ obeležavanja 70-godišnjice oslobađanja Beograda u Drugom svetskom ratu, saslušivanjem onima koji će do juče (a od sutra opet) partizane nazivati okupatorima, divljacima, šumcima, komunističkim zločincima... i, takođe, slušanjem sramotnog govora predsednika republike Srbije na paradi i govornjaci drugih zvaničnika (Malog, Vulina, Stefanovića...) bez protesta (zvovanja ili gundanja) – uvredili moju mater i moga oca, uvredili ste i njihove prijatelje! Uvredili ste i moju ljubav Marinku Ameri, i prijateljevog prijatelja Branu Krstića, i oćevog najboljeg ratnog druga Fabijana, i prvog samoupravljajućih Milana Gajića, i sve moje prijatelje! Uvredili ste i izdali svoje ratne drugove, izdali ste i partizansku borbu, njene zastave i simbole, izdali ste svog vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita! Izdali ste i svoj narod, izdali ste i Jugoslaviju!

Najzad, generale Rašeta i pukovniče Žigiću, zdušnim ušestvovanjem u Miloševićevom pohodu po Jugoslaviji i današnjim opravdavanjem tog pohoda kao obranom Srpstva, srušili ste „uz ne malu pomoć prijatelja“ i Jugoslaviju!

Tražim vaše izvinjenje, još nije kasno!

Tražim i vaše demisioniranje iz javnog života!

Dragomir Olujić Oluja •

6. EVALUACIJA I OČEKIVANI REZULTATI

Osnovni principi

Analize obično polaze od podataka koji se iskazuju na nivou države ili pojedinih delova republike (Centralna Srbija, Vojvodina i Kosovo) kao što je broj ukupno zaposlenih, stepen iskorišćenosti kapaciteta, nivo gubitaka i sl. Podaci koji se tom prilikom dobijaju i prezentiraju, bez svake sumnje imaju svoju relevanciju, ali i potpunu irelativnost ili nepreimljivost kada se pokušava da definiše nivo budućeg rasta broja MSP, povećanje broja zaposlenih, planira rast pojedinih grana i teritorijalnih područja.

U konceptu preduzetničkog i održivog razvoja društva „planiranje je sve, a planovi su ništa“. Niko danas, u postojećim okolnostima, na bilo kom izvedenom nivou društvenog organizovanja, ne može sa sigurnošću da definiše koliko će biti rast MSP i u kojoj delatnosti, sa kojim brojem zaposlenih i sl. – jer on jednostavno zavisi od stvarnog preduzetničkog potencijala radno aktivnog stanovništva. Ako bismo hteli da izvedemo neke aproksimacije na osnovu današnjih iskustava, po principu – da postojećem broju aktivnih preduzeća u odnosu na ukupan broj radno sposobnog stanovništva, odgovara i isti broj potencijalnih preduzetnika (koji čekaju povoljnu priliku) mogli bi da utvrdimo da je to 1,25%. Situacija se drastično menja ako se u analizu uvedu i zanatske radnje i zanatlije i onda je njihov broj 6,25%.

Zavisno od kulture, tradicije, sociokulturnih karakteristika, sistema obrazovanja, aktivnih mera podrške preduzetništvu, moguće je u pojedinih društvenim stratumima podići nivo preduzetničkog angažmana (npr. srednjooškola i visoko obrazovanih i do 15%) do nivoa njihovog učešća od 8% preduzetnika u radno aktivnom stanovništvu Srbije. To znači da bismo u narednih 10 godina mogli da očekujemo (uz primenu svih mera podrške) formiranje novih 320.000 preduzeća i zanatskih radnji, koji bi na osnovu sadašnjeg proseka zaposlenih u MSP (3,4 zaposlena) mogli da generišu 1.088.000 novih radnih mesta.

Naravno ovakve aproksimacije imaju i svoje loše strane, npr. koliki broj preduzeća i radnji će preživeti prvih dve odn. svih 10 godina poslovanja? Ako u analizu uključimo postojeće iskustvo da je oko 30% registrovanih preduzeća i stvarno aktivno, onda dolazimo do sume od 96.000 realno mogućih preduzeća nakon 10 godina i ako uzmemo u obzir procene, da postojećem broju preduzeća i radnji koje legalno rade, približno odgovara isti broj onih koji rade u sivoj ekonomiji, dobijamo konačan rezultat aproksimacije od oko 200.000 preduzeća i radnji sa oko 488.000 zaposlenih.

S obzirom na strateški cilj – povećanje učešća MSP u BDP, izvozu i broja zaposlenih, očekuje se da će se kroz implementaciju strategije ostvariti sledeći rezultati:

1. Izmene postojećih i donošenje novih zakona i mera

- Ukupan broj mera koje će se realizovati - 64
- Broj zakona koje treba izmeniti - 7
- Broj novih zakona - 3

2. Potreban broj i struktura novih institucija

- 2.1 Nefinansijske usluge
 - Lokalni info centri (one stop shop) - 160
 - Preduzeća za razne poslovne usluge - 1.000
- 2.2 Nove finansijske institucije i programi
 - Fondovi koje osniva Vlada - 3
 - Fondovi koje osniva Vlada - 9
 - Fondovi koje osnivaju strani donatori - 1
 - Razni investicioni međunarodni fondovi - 3
 - Posebne vrste programa (kredita) - 8
 - Mikrokreditni fondovi - 30

2.3 Centri za obuku

- Nacionalni centar za training of trainers - 2
- Regionalni centri za obuku preduzetnika - 9
- Lokalni preduzetnički klubovi - 50
- Razni seminari i radionice - 2.500
- Poslovni inkubator centri - 30

Aleksandar Denda

kraj u sledećem broju